

ಲಂಕೇಶರ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ

ಡಾ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯ .ಎಚ್, ಕನ್ನಡ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಶ್ರೀನಿವಾಸರ, ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆ-563135

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಕುವೆಂಪು, ಕಾರಂತ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಮಾಸ್ತಿರಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ತುಡಿತಗಳನ್ನು ಅನಂತಮೂರ್ತಿ, ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಕೂಲವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.

ಲಂಕೇಶ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಭೆ. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ, ತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಬರೆದವರು. ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದವರು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅರಿತವರು. ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಪರಿಶ್ರಮಿಸುವ ಲಂಕೇಶ್ ನಿಜಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಮಾರಿನ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ನೀಚ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಂದಲೇ ನಿರೂಪಿಸುವ ಲಂಕೇಶ್, ಸಿದ್ಧ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಮಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಯಿಂದ ನಿಷ್ಕೂಲ

ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಅವಿವೇಕಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಬೇಕು, ಮನುಷ್ಯ ಧರಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮುಖವಾಡಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಆತನ ನಿಜತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಯಾವ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಹೊರ ಬರಬೇಕು, ಆ ಸ್ಪೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಗ್ನರಾಗಿಸಬೇಕು, ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕಟ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ತೆರೆದಿಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಲಂಕೇಶರ ಬರಹದ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶ್ ತನ್ನ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಭಿನ್ನ ನೋಟ-ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಶ್ಚಿಮ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಉದಯಿಸಿತು. 'ಆಧುನಿಕತೆ' ಎಂಬುದು ಒಂದು ಜೀವನಕ್ರಮ. ಒಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿತಿ ಕೂಡಾ ಹೌದು. ಐರೋಪ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹದಿನೈದನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಚಳುವಳಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಹಳೆಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಡೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನವನಾಗರಿಕತೆಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿದವು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಯಂತ್ರಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರದಿಂದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಪಲ್ಲಟಗಳಾದವು. ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧ, ಬದುಕಿನ ರೀತಿನೀತಿ, ಆಡಳಿತ, ಕಾನೂನು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಹೊಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿತು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಆಚರಣೆಗಳಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಯಿತು. ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಅಥವಾ ಮುರಿದು ಕಟ್ಟುವ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕಲೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಆಧುನಿಕತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು. ಜಾತಿ-ಜನಾಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳಿಂದ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ದಲಿತರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ದಮನಿತರು, ಅವಮಾನಿತರು ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಆಧುನಿಕತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಧನಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆದವು. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ ಸಮಾಜದ ಸಾವಯವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪ ವಿಘಟನೆಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿರಿಮೆಯ

ಬಗೆಗೆ ನಮಗಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ವಿಸ್ತೃತಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದು ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕೊಡುಗೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ. ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದ ನಗರಗಳು, ಕೊಳ್ಳುಬಾಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಬದುಕು, ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಬಹಳ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ವಿರೋಧಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಜಾತೀಯತೆಯ ಸಮಾಜ, ಶ್ರೇಣೀಕರಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಧರ್ಮಾಂಧತೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಂಧಕಾರ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಲಂಕೇಶ್ ನಂಬಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಡುವಿನ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಕಾಡುವ ಅಭದ್ರತೆ, ನಗರ ಜೀವನದ ಒತ್ತಡಗಳು, ಮನುಷ್ಯನ ಗೋಸುಂಬಿತನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕವನ್ನು ಕೂಡಾ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಶುದ್ಧತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಲಂಕೇಶರ ಕಥೆಗಳು ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ, ಆನಂತರ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದತ್ತ ವಾಲುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅವರ 'ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಕೆರೆಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ನಗರದಿಂದ ಕಲಿತು ಬರುವ ಪರಮೇಶನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದಗಳು, ಆಧುನಿಕವಾದ ನಡೆ, ನುಡಿ, ಉಡುಗೆ, ವ್ಯಾನಿಟಿ ಬ್ಯಾಗ್ ಎಲ್ಲವೂ ಗೌರಿಯಿಂದ ಅಂತರ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ದೇಸಿ ಪ್ರತಿಭೆಯಾದ ಶಿವರುದ್ರುವಿನ ಮುಂದೆ ಸೋಲುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮನೆಗೆಲಸದವನಾದ ಶಿವರುದ್ರುವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಗೌರಿ ತನ್ನ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಿವರುದ್ರುವನ್ನು ಒಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಬಯಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಲಿಯುವಾಗ ಸಮಾಜದ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾಳೆ. ಅಂತಸ್ತು, ಬಣ್ಣ, ಜಾತಿ ಇವೆಲ್ಲಾ ಗೌರಿಗೆ ನಗಣ್ಯ. "ತನ್ನ ಮಾವ ಪರಮೇಶ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಸಿನಿಮಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇಮ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಬಂದಾಗ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ವಾಕರಿಕೆ ಬಂದರೂ ತೋರಿಸದೆ ಕೃತಕವಾಗಿ ನಕ್ಕವಳೂ"1 "ತನ್ನ ಸೀರೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಾಗ ನಂದಿಸಲು ಬಂದ ಶಿವರುದ್ರುವಿನ ಕೊರಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ತುಟಿಯಿಟ್ಟು, ಎದೆಯನ್ನು

ಬೆಚ್ಚಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬ್ಯಾಡ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ”.² ಒಪ್ಪಿತ ಸಮಾಜದ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಗೌರಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾಳೆ. ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾದರೂ ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಜಕಾರಣ, ಆರ್ಟ್ಸ್ ನಂಟುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ‘ಡಿಸೋಜಾನ ಊವಿನ ವೃತ್ತಿ’ ಕತೆಯ ಡಿಸೋಜ ದೇಸಿಯತೆಯ ಪರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾದ ಶರ್ಟ್, ಶರಾಯಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೂವಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಡಿಸೋಜನನ್ನು ಶೇಷಗಿರಿ “ಈ ಪಂಚೆ, ಟವಲು, ಅಂಗಿ ಹಾಕಿಕೋ. ನಿನ್ನ ಶರ್ಟ್ ಶರಾಯಿಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೋ. ಮಲ್ಲೇ ಹೂವು, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವು, ಕಾಕಡಾ ಮೊಲ್ಲೆ ಎಂದ ಆದಷ್ಟು ಹಳ್ಳಿಯವರ ತರ ಸಾವಂತಿಗೆ ಗುಲ್ಲಾಬೀ, ಗುಲ್ ಗುಲ್ ಗುಲಾಬೀ ಅಂತ ಕೂಗು”.³ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ಆಧುನಿಕತೆ ವಿರೋಧಿ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಶರ್ಟ್, ಶರಾಯಿ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸಿದರೆ, ಪಂಚೆ, ಟವಲು, ಅಂಗಿ ದೇಸಿಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ‘ಶಾರದೆಯ ಪುಟ್ಟ ಸಾಹಸ’ ಕತೆಯ ಶಾರದೆ ನಗರಬದುಕಿನ ಕುತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ತನ್ನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ವಾಪಾಸಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಕಂಡರೆ, ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ, ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ, ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವನು, ಸಹಪಾಠಿ ಮುಂತಾದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಜಾತಿ-ಜನಾಂಗ, ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳಿಂದ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಕಂಡಿತು. ದಲಿತರು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ದಮನಿತರು, ಅವಮಾನಿತರು ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಪಡೆವ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಈ ಆಧುನಿಕತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ಪಾರಂಪರಿಕ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ತಾನು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರನ್ನು ನಾಗರಿಕತೆಯ ನವಗಾಳಿಯ ಸೋಂಕಿಗೆ ಬೆರೆಯದೆ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ದಲಿತರ ಧಮನಿತರ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಸವೇಗೌಡನನ್ನು ಅವನ ಅಸಹ್ಯ ಬದುಕಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಹಾಡಿದ್ದು ನಗರದಿಂದ ಬಂದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಸಾಹಿತಿ ಭಗವಾನ್. “ಬಸವೇಗೌಡ ನೀರು ಹಾಕಿ ಶಿವಪ್ಪನ ಕಾಲು ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜನ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಉಸಿರು ನನಗೆ, ಬಸವೇಗೌಡನಿಗೆ ತಾಕುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಇತ್ತು. ಶಿವಪ್ಪ ಕೂಡಾ ನಾಚಿಕೆ, ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾವು ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತುವರಿದಂತಿತ್ತು. ಇದು ನನ್ನ ಕೊನೆಗಾಲ ಅನ್ನಿಸಿತು”.⁴ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ

ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪಿತ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣ ಮುರಿದಾಗ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲಂಕೇಶ್ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವುದು ನಗರದಿಂದ ಬಂದ ಭಗವಾನ್. ಭಗವಾನ್ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಗುಣಮುಖ ನಾಟಕದ ನಾದಿರ್‌ಷಾನ್ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವ ಅಲಾವಿಖಾನ್ ಆಗಲಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ನಾಟಕದ ಬಿಜ್ಜಳನ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಹೊರಟ ಬಸವಣ್ಣರಾಗಲಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ತುಂಬುವ ಸುಧಾರಕರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. 'ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೌಢ್ಯ,

ಕಂದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವಾಗ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. 'ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವನು' ಕತೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ಜಾತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಪ್ರಗತಿಪರರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಸ್ವರ್ಶ, ಕೇವಲ ಸ್ವರ್ಶ ಮಾತ್ರ ಮೈ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತರಬಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಶ ಮಾತ್ರ ಜಾತಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ವಿಮೋಚನೆ ತರಬಲ್ಲದು. ತನ್ನನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿದ ವೈದ್ಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಅಸ್ವಶ್ಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವನೆಂದ ಸರ್ವೇಂಯ ಬಸಲಿಂಗಪ್ಪ ಅನುಭವಿಸುವ ತಲ್ಲಣದ ಮೂಲಕ ಲಂಕೇಶ್ ಇಡೀ ಸಮಾಜದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ದಲಿತನ ಸ್ವರ್ಶ ಮಾತ್ರ ಈ ತಲ್ಲಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ವರ್ಣ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಎಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಬಹುದು".⁵ ಬಸಲಿಂಗ ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಪ್ಪರ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಈ ಕತೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಧ್ವಂಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಸಲಿಂಗ ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಪ್ಪರ ಮೂಲಕ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ದಲಿತ ವೈದ್ಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಥೆಯಾದ 'ಕಲ್ಲುಕರಗುವ ಸಮಯ' ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕ್ರೌರ್ಯವೇ ತುಂಬಿದ್ದ ಊರಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರ, ಊರಿನವರ, ಮಠ, ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಬೇಡರ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುವ 'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ' ಕತೆಯ ಶ್ಯಾಮಲ ದಿಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾಳೆ. "ಅದೊಂದು ವೀರಾವೇಷದ, ಮಾರಾಮಾರಿಯ ಊರು. ಹೆಂಡತಿ ವ್ಯಭಿಚಾರ

ಮಾಡಿದರೆ ಗಂಡನ ವಾದವಾಗಲಿ, ಗುಪ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಸನ ಪಡುವುದಾಗಲಿ ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ; ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡಿದವಳು ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಪ್ರಿಯಕರ ಇಬ್ಬರ ಕೊಲೆಯೂ ಒಂದೇ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊಟ್ಟ ಹಣ ಹಿಂದಿರುಗಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಕೂಡ. ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಡೆದು ಜೀತ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಕುಟುಂಬಗಳ ಜಿಮ್ಮಾ ಹಾಗೆಯೇ. ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಧಪನ್ ಆದಂತೆಯೇ. ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳೆಂದರೆ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಬೆಂಕಿಗೆ ಇಕ್ಕುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು".6 ಈ ರೀತಿಯ ಕ್ರೂರತೆಯೇ ತುಂಬಿದ್ದ ಊರಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶ್ಯಾಮಲಾ ಬೇಡರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗ-ಕೆಳವರ್ಗವೆಂಬ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವಳ ವರ್ತನೆ ಹೊಸ ಅಲೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಬಿಡುವುದಂತು ಸತ್ಯ. ಕಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಶ್ಯಾಮಲ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಜಾತಿ, ತಿಪ್ಪಣ್ಣ ಬೇಡರ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಯುವ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಇವರು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೀರುವಿಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ಯಾಮಲ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಕೆಳಸಮುದಾಯದ ತಿಪ್ಪಣ್ಣನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವಳ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಹುದು. ಶುದ್ಧ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಾನವತೆಯಷ್ಟೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಯುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ, ಸಿನಿಮಾ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಚಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಬರಹಗಾರರಾಗಿರುವ ಲಂಕೇಶರು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭಿನ್ನ ನೋಟ-ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇವರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೂ ಕೂಡಾ ಇಡೀ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ಚಹರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಒತ್ತಡಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಸಿಗುವ ಮೊದಲಿದ್ದ ಧೈಯೋದ್ದೇಶಗಳು, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಪಡೆದ ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಸಿಯಾದದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಲಂಕೇಶರು ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂವೇದನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಲಂಕೇಶರ ಕತೆಗಳು ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು, ಅಲ್ಲಿನ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಲುವುಗಳನ್ನೂ ಒಲವುಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಲು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನ ಬೇರುಗಳಿಂದಲೇ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹರಳುಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಲಂಕೇಶರು ಯಾವುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ ಬದುಕನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲು ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು , ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಪುಟ-77
2. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-77
3. ಮಂಜು ಕವಿ ಸಂಜೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ,2004 ಪುಟ-10
4. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-349
5. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-342
6. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992, ಪುಟ-376

ಪರಾಮರ್ಶನಾ ಕೃತಿಗಳು

1. ಸಮಗ್ರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, 1992
2. ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘರ್ಷ, ಎನ್.ಕೆ. ಕೋದಂಡರಾಮ, ಗಾಯತ್ರಿ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, 1992
3. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭ, ಟಿ.ಪಿ. ಅಶೋಕ. ಅಕ್ಷರಪ್ರಕಾಶನ, ಸಾಗರ -1991
4. ಮಂಜು ಕವಿ ಸಂಜೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು, ಪಿ.ಲಂಕೇಶ್, ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಾಶನ, 2004,
5. ಏಕ-ಅನೇಕ, ಎಚ್.ಶಶಿಕಲಾ, ಬೆಳಕು ಪ್ರಕಾಶನ, 2016
6. ತಲೆಮಾರಿನ ತಳಮಳ, ವಿಜಯಾದಿಪ್ಪೆ, -207